

Jezička podrška za učenike sa češkim kao drugim jezikom

Jezička podrška (u skladu sa Odeljkom 16 Zakona o obrazovanju)

Novi učenici iz inostranstva imaju zakonsko pravno na besplatno jezičko obrazovanje. Ali šta je sa učenicima koji su živeli u Češkoj Republici duži period i mogu da komuniciraju na češkom jeziku relativno dobro, ali nemaju jezičke veštine za složenije zadatke iz češkog jezika i u okviru drugih predmeta? Da li imaju pravo na podršku? Ako imaju, ko im pruža podršku? Šta je sa decom za koju je teško organizovati jezičku obuku u skladu sa Odeljkom 20 (da li su jedinstven slučaj u školi)?

Učenici sa nedovoljnim poznavanjem jezika nastave se smatraju učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama počev **od septembra 2016. godine** na osnovu izmena Zakona o obrazovanju i Uredbe o sprovođenju (Uredba br. 27/2016 o obrazovanju učenika sa posebnim obrazovnim potrebama i nadarenih učenika, sa izmenama).

Kod novog, petostepenog sistema mera podrške, jezička podrška učenika sa češkim kao drugim jezikom se uglavnom odnosi na mere drugog i trećeg nivoa podrške. U oba slučaja je neophodno imati **preporuku školske savetodavne ustanove**. Zbog toga je potrebno **obavestiti roditelje** na čiji **zahtev** školska savetodavna ustanova obavlja ispitivanje i čiju **saglasnost** sa predloženim merama podrške treba zatražiti!!!

Na šta učenici imaju pravo na osnovu mera podrške?

Nivo 2 mera podrške

Nivo 2 mera podrške se odnosi na učenike sa **nedovoljnim poznavanjem jezika nastave** (okvirno poznavanje češkog jezika na nivou B1–B2).

Preporučene mere podrške:

- Posebni udžbenici i pomagala (udžbenici češkog jezika za strance);
- 1 čas nedeljno **pedagoške intervencije** (za rad sa učenikom ili razredom u školi) – usmeravanje, na primer, na podršku za češki kao drugi jezik;
- 1 čas nedeljno **posebne pedagoške nege** koju pruža poseban pedagog u školi.

Kod učenika u osnovnim i srednjim školama kojima je potrebna podrška zbog različitih kulturnih i životnih okolnosti, neophodno je osnažiti podučavanje češkoj jezika ili podučavanje češkog kao drugog jezika **u okviru maksimalnog mogućeg broja obaveznih časova nastave**; učenici imaju **pravo na 3 časa češkog kao drugog jezika nedeljno i najviše 120 časova godišnje**.

Nivo 3 mera podrške

Nivo 3 mera podrške se odnosi na učenike **bez poznavanja jezika nastave** (okvirno poznavanje češkog jezika na nivou A0–A2).

Preporučene mere podrške:

- Prilagođavanje obrazovnog sadržaja;

- Posebni udžbenici i pomagala (udžbenici češkog jezika za strance);
- 3 časa nedeljno pedagoške intervencije (uključujući 1 čas nedeljno rada sa razredom) – npr. podrška kod češkog kao drugog jezika;
- 3 časa nedeljno posebne pedagoške nege koju pruža poseban pedagog u školi ili kada je to moguće, psihološke intervencije;
- Podrška u učenju od strane drugog pedagoškog radnika u opsegu od 0,5 ekvivalenta punog radnog vremena (ovo može da bude na primer stručnjak za češki kao drugi jezik). Za učenike u osnovnim i srednjim školama kojima je potrebno da poboljšaju svoje obrazovanje iz češkog kao drugog jezika, preporučuje se **3 časa nedeljno i do 200 časova godišnje**.
- U okviru nivoa 3 smera podrške, savetodavni centar takođe može da preporuči učeniku **produženje trajanja obrazovanja**. Pogledati Uredbu br. 27/2016, „Ako to zahteva potreba za posebnim obrazovanjem (naročito *kod učenika iz drugačijeg kulturnog okruženja* ili onih sa drugačijim životnim okolnostima), moguće je po potrebi *produžiti trajanje osnovnog*, srednjeg i tercijarnog stručnog *obrazovanja za jednu godinu*.” Ovo je pogodno za učenike koji su po dolasku u Češku Republiku **raspoređeni u 9. razred**, ali zbog slabog znanja jezika nastave ne uspevaju da uče. Međutim, mi preporučujemo da učenici ovog uzrasta budu raspoređivani prvenstveno u **prvi niži razred**, s obzirom na predstojeće prijemne ispite za srednju školu.

Mere podrške nivoa 4 i 5 se odnose na decu sa češkim kao drugim jezikom u kombinaciji sa invaliditetom.

Osnovna škola

Zakon o obrazovanju zahteva za svu decu jednako pravo pristupa obrazovanju. Škole zato moraju da obezbede stranim državljanima koji žive na teritoriji Češke Republike pristup osnovnom obrazovanju pod istim uslovima kao i građanima Češke Republike, bez zahtevanja od njih da dokažu legalnost svog boravka.

Svi stranci imaju pravo na besplatno obrazovanje u osnovnim školama, pravo na školske obroke, kao i na obrazovanje koje se zasniva na interesovanjima i koje se pruža u školskoj ustanovi. Škola ne sme da vrši prijem učenika sa češkim kao drugim jezikom uz postavljanje bilo kakvih uslova. Jedini razlog za ne prihvatanje učenika sa češkim kao drugim jezikom je popunjenost kapaciteta škole. Susrećemo se sa slučajevima gde škole postavljaju uslove za upis ove dece. Treba zapamtiti da to predstavlja kršenje Zakona o obrazovanju.

Uredba br. 48/2005 (Odeljak 10) obavezuje direktora škole da obavesti učenikovog pravnog zastupnika **u roku od nedelju dana od upisa učenika** u školu o mogućnosti pohađanja časova za jezičku pripremu. Alternativno, sama škola može da uključi takve učenike u ovu vrstu razreda.

Podrška učenicima sa češkim kao drugim jezikom, sa izmenom Zakona o obrazovanju br. 561/2004, zajedno sa Uredbom br. 27/2016 sa izmenama, donosi važne promene za svu decu i učenike kojima je potrebna podrška na časovima. Ovo takođe uključuje **decu i učenike sa češkim kao drugim jezikom**.

Besplatna priprema za integrisanje u školu i podrška za podučavanje na maternjem jeziku

Regionalni organ sa lokalnim nadležnostima u skladu sa mestom boravka učenika, u saradnji sa osnivačem škole, može da osigura:

(a) besplatnu pripremu za integrisanje u osnovno obrazovanje, uključujući podučavanje češkog jezika prilagođeno potrebama ovih učenika,

(b) gde je to prikladno, u saradnju sa učenikovom zemljom porekla, podršku u podučavanju maternjeg jezika i kulture zemlje porekla, što će biti koordinisano sa redovnim obrazovanjem u osnovnoj školi.

Dana 1. januara 2012. godine, izmena Zakona o obrazovanju predviđena Uredbom br. 472/2011 je postala važeća. To znači da od 1. januara 2012. godine za sve strane učenike koji završe obavezno pohađanje škole, regionalni organ sa lokalnim ovlašćenjima u skladu sa mestom boravka učenika, u saradnji sa osnivačem škole, organizovaće besplatnu pripremu za njihovo integrisanje u primarno obrazovanje, uključujući podučavanje češkog jezika prilagođeno potrebama ovih učenika.

Što se tiče obrazovanja pedagoškog osoblja koje će podučavati ovu decu, regionalni organ će takođe obezbediti njihovu pripremu za ovu aktivnost. Pedagoški radnici mogu da steknu obrazovanje potrebno za podučavanje dece i učenika – stranaca, na primer na Nacionalnom institutu za dopunsko obrazovanje.

Osnovne škole u kojima se obrazuju deca tražioca azila koji žive u ustanovama za azilante kao i izvan njih, takođe pružaju osnovnu jezičku pripremu za ovu decu.

Osnovni zakonodavni okvir

Osnovna prava su zagarantovana svima, bez obzira na pol, rasu, boju, jezik, verovanje, religiju, političke ili druge stavove, nacionalno ili društveno poreklo, pripadanje nacionalnoj ili etničkoj manjini, imovinu ili drugi status. Ona pripadaju češkim državljanima, kao i strancima. Ova osnovna prava su sadržana u važećem zakonodavstvu.

Zakonodavni okvir se sastoji od sledećeg:

- međunarodne konvencije prema Članu 10 Ustava Češke Republike (Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Konvencija o pravima deteta, Konvencija o izbeglicama itd.)
- Povelja o osnovnim pravima i slobodama – evropsko zakonodavstvo (propisi i direktive)
- Zakon o boravku stranaca
- Zakon a azilu
- Zakon o privremenoj zaštiti
- Zakon o obrazovanju – povezani zakoni, uredbe, ministarske smernice...

Konkretna prava i obaveze u vezi sa boravkom stranaca mogu se pronaći u sledećim zakonima:

- Zakon a azilu
- Zakon o privremenoj zaštiti
- Zakon o boravku stranaca